

POSTANOWIENIE

9 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 9 stycznia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. M.
przeciwko Syndykowi masy upadłości Kasy w W.
w upadłości likwidacyjnej w W.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na skutek skargi kasacyjnej A. M.
od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie
z 22 lutego 2024 r., VI Ca 550/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3750 (trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

ł.n

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda A. M. od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 22 lutego 2024 r., sygn. akt VI Ca 550/23 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W kwestii właściwości rzeczowej Sądów obu instancji należy mieć na uwadze art. 19 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614).

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Według ustaleń faktycznych w dniu 19 lipca 2012 r. powód upoważnił w formie aktu notarialnego M. S. do złożenia oświadczenia o ustanowieniu na stanowiącej jego własność i jego majątek osobisty nieruchomości w K., Kw nr [...], hipoteki do kwoty nie przekraczającej sumy 4 000 000 zł dla zabezpieczenia wierzytelności z tytułu kredytu nie przekraczającej sumy 3 400 000 zł udzielonego

M. B., prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą [...] M. B., przez SKOK w W., na podstawie wniosku złożonego w dniu 16 lipca 2012 r., a także do składania podań i wniosków do urzędów, sądu - wydziału ksiąg wieczystych w zakresie ww. hipoteki oraz do dokonania innych czynności, jakie w zakresie tego pełnomocnictwa okażą się konieczne. 14 sierpnia 2012 r. pomiędzy M. B. jako kredytobiorcą i SKOK w W. została sporządzona umowa kredytu zł: „Umowa pożyczki zabezpieczonej hipoteką” w kwocie 1 700 000 zł, na cele mieszkaniowe - na zakup i remont nieruchomości, ze spłatą w okresie 36 miesięcy. Natomiast w dniu 17 sierpnia 2012 r. M. S. działając w imieniu powoda, jako jego pełnomocnik na podstawie pełnomocnictwa z 19 lipca 2012 r., ustanowiła na opisanej wyżej nieruchomości powoda, hipotekę umowną do kwoty 2 550 000 zł na rzecz SKOK w W., na zabezpieczenie spłaty zobowiązania wynikającego z umowy z 14 sierpnia 2012 r., w tym wierzytelności głównej w kwocie 1 700 000 zł, odsetek od udzielonej pożyczki, odsetek kapitałowych, odsetek od należności przeterminowanych, odsetek za zwłokę, opłat sądowych od kwoty zobowiązania, kosztów odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności, kosztów postępowania egzekucyjnego do kwoty 850 000 zł.

Pismem z 18 września 2013 r. powód zwrócił się do SKOK w W. z prośbą o udzielenie informacji o terminowości spłat dokonywanych przez M. B. oraz pozostałej do spłaty pożyczki z 14 sierpnia 2012 r., zaś w piśmie z 7 lipca 2014 r. zwrócił się o przesłanie tej umowy, harmonogramu spłat, aktualnego salda zadłużenia oraz odpisu aktu notarialnego, którym ustanowiono hipotekę. W odpowiedzi na drugie pismo pozwany odmówił przesłania dokumentów, przy czym odnośnie do aktu notarialnego ustanawiającego hipotekę podał dane identyfikacyjne kancelarię notarialną, jak i numer repertorium. W dniu 16 sierpnia 2014 r. z adresu poczty elektronicznej [...] została wystosowana do zarządu SKOK w W. prośba A. M. o zawarcie ugody dotyczącej spłaty pożyczki udzielonej M. B., której zabezpieczenie stanowi nieruchomość w K.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że sporna umowa nazwa umową pożyczki miała niezbędne elementy umowy kredytu uregulowanej w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, a mianowicie została zawarta na piśmie, była odpłatna, określała cel na jaki miały być przeznaczone udostępnione kredytobiorcy

środki finansowe, określała zabezpieczenie spłaty w postaci weksla *in blanco* i hipoteki, a także mechanizmy kontroli przeznaczenia środków udostępnionych pożyczkobiorcy. Sąd odwoławczy podzielił też stanowisko Sądu pierwszej instancji, że w języku potocznym używa się zamiennie pojęć kredytu i pożyczki i tak też było we wzajemnej komunikacji pomiędzy powodem i M. B., i jakkolwiek oba rodzaje umów pod względem prawnym różnią się, to mając na uwadze treść umowy zt. „umowa pożyczki” Sąd *a quo* zakwalifikował ją ostatecznie jako umowę kredytu, a nie jako umowę pożyczki.

W dokumencie pełnomocnictwa w ogóle nie wskazano przeznaczenia środków z kredytu, zaś stwierdzenie, że kredyt ma być udzielony M. B. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą [...] stanowiło jedynie informację, że kredytobiorca jest przedsiębiorcą, co było zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy. Ponadto z treści dokumentu pełnomocnictwa i okoliczności jego udzielenia nie sposób wyinterpretować ograniczenia zabezpieczenia jedynie do kwoty należności głównej i odsetek.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według wnioskodawcy oczywista zasadność skargi kasacyjnej jest wynikiem błędnej oceny skuteczności oświadczenia powoda złożonego za pośrednictwem pełnomocnika, dotyczącego ustanowienia na nieruchomości stanowiącej własność powoda hipoteki umownej w kwocie 2 550 000 zł na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. jako zabezpieczenie spłaty pożyczki z dnia 14 sierpnia 2012 r. udzielonej M. B. Zdaniem powoda pełnomocnik przekroczył granice umocowania, gdyż zgodnie z treścią dokumentu sporządzonego w formie aktu notarialnego umocowanie uprawniało pełnomocnika (M.S.) wyłącznie do ustanowienia hipoteki zabezpieczającej umowę kredytu udzielonego M. B. i to kredytu mającego związek z konkretnie określoną w tym pełnomocnictwie działalnością gospodarczą kredytobiorcy. Poza tym pełnomocnictwo to ograniczone było do ustanowienia hipoteki zabezpieczającej spłatę wierzytelności z tytułu kredytu obejmujących kwotę należności głównych (kapitału) oraz odsetek

kapitałowych, a nie także innych należności. Tymczasem M. S. złożyła oświadczenie o ustanowieniu hipoteki zabezpieczającej wierzytelność z tytułu umowy pożyczki udzielonej M. B. (a nie umowy kredytu) i to pożyczki nie mającej żadnego związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, a ponadto niezgodnie z treścią pełnomocnictwa zabezpieczyła hipotecznie także należności uboczne w postaci „odsetek od udzielonej pożyczki”, „odsetek od należności przeterminowanych”, „odsetek za zwłokę”, „opłat sądowych od kwoty zobowiązania”, „kosztów odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności”, „kosztów postępowania egzekucyjnego”.

W konsekwencji - zdaniem powoda - Sąd drugiej instancji rażąco naruszył prawo materialne, tj. 1) art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 1-10 oraz art. 70 ust. 1 i 3 oraz art. 74 pr. bank., a także art. 36 ust. 2 i art. 87 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w zakresie, w jakim Sąd w drodze wykładni przyjął, że umowa z dnia 14 sierpnia 2012 r. była w istocie umową kredytu, a nie umową pożyczki; 2) art. 65 § 1 i 2 k.c. na skutek ustalenia, że zgodnie z wolą powoda M. S. została umocowana do ustanowienia w jego imieniu hipoteki zabezpieczającej wierzytelność strony pozwanej z tytułu umowy pożyczki udzielonej M. B. i to pożyczki niemającej związku z działalnością gospodarczą pożyczkobiorcy; 3) art. 65 ust. 1, art. 69 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, przez przyjęcie, że powód zdecydował się na zabezpieczenie hipoteczne spłaty nie tylko wierzytelności głównej i kapitału, lecz także innych roszczeń, które mogły wynikać z umowy pożyczki, w tym „odsetek od udzielonej pożyczki”, „odsetek od należności przeterminowanych”, „odsetek za zwłokę”, „opłat sądowych od kwoty zobowiązania”, „kosztów odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności”, „kosztów postępowania egzekucyjnego”.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to

twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W orzecznictwie wyjaśniono już, że punktem wyjścia wykładni oświadczeń woli powinno być ustalenie treści i celu kreowanego nią stosunku prawnego. To, w jaki sposób strony rozumiały oświadczenie woli w chwili jego złożenia, można wykazywać za pomocą wszelkich środków dowodowych. Jeżeli okaże się, że strony nie pojmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli, za prawnie wiążące należy uznać jego znaczenie ustalone według obiektywnego wzorca wykładni, czyli tak, jak adresat znaczenie to rozumiał i rozumieć powinien. Decydujące jest w tym wypadku rozumienie oświadczenia woli, będące wynikiem starannych zabiegów interpretacyjnych adresata. W przypadku oświadczenia ujętego w formie pisemnej sens oświadczeń woli ustala się na podstawie wykładni tekstu dokumentu. Podstawową rolę mają tu językowe normy znaczeniowe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., V CSK 433/16, nie publ.). Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenia woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia oraz sposób wykonywania umowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016 r., I CSK 802/15, nie publ.).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozwala na podzielenie tezy skarżącego co do oczywistej nieprawidłowości tego wyroku w przedstawionym wyżej rozumieniu. Sąd odwoławczy dokonał wszechstronnej wykładni oświadczenia woli powoda o udzieleniu pełnomocnictwa (k. 38-40), na podstawie którego pełnomocnik imieniem powoda ustanowił sporną hipotekę (k. 33-37), uwzględniając

nie tylko treść dokumentu pełnomocnictwa, ale także i okoliczności związanych z jego udzieleniem, wcześniejszych stosunków prawnych łączących powoda z M. B. oraz zachowaniem powoda po ustanowieniu hipoteki, w tym treści korespondencji z wierzycielem hipotecznym. W oświadczeniu o udzielenie pełnomocnictwa do ustanowienia hipoteki, powód wyraził wolę ustanowienia hipoteki do kwoty 4 000 000 zł w celu zabezpieczenia kredytu w kwocie do kwoty 3 400 000 zł. Tymczasem wysokość spornej hipoteki wyniosła tylko 2 550 000 zł, przy kredycie w wysokości tylko 1 700 000 zł, a zatem nie została przekroczona żadna z dwóch kwot granicznych. W dokumencie pełnomocnictwa określając zabezpieczaną wierzytelność nie ograniczoną ją tylko do kapitału i odsetek od kapitału ani też nie wskazano wyraźnie, że chodzi o kredyt na działalność gospodarczą. Sądy obu instancji należy umotywowowały stwierdzenie, że dla powoda nie miało istotnego znaczenia to, czy hipoteka będzie zabezpieczała kredyt, czy też pożyczkę, a ponadto wyjaśniły dlaczego zakwalifikowały wyżej opisaną umowę jako umowę kredytu.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 8 w zw. z § 5 pkt 8 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat adwokackich, jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

[P.G.]

[a.ł.]

